

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
MAKTABGACHA VA MAKTAB TA’LIMI VAZIRLIGI
IXTISOSLASHTIRILGAN TA’LIM MUASSASALARI AGENTLIGI
HUZURIDAGI PEDAGOGIK MAHORAT VA XALQARO BAHOLASH
ILMIY-AMALIY MARKAZI**

**MAKTABGACHA TA’LIM TASHKILOTLARI PEDAGOG KADRLARINI
ATTESTATSIYADAN O‘TKAZISH UCHUN LOGOPEDIYA FANIDAN
MALAKA SINOVIDA FOYDALANILADIGAN TEST TOPSHIRIQLARI
SPETSIFIKATSIYASI**

Toshkent – 2026

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARI PEDAGOG KADRLARINI ATTESTATSIYADAN O'TKAZISH UCHUN LOGOPEDIYA FANIDAN MALAKA SINOV TOPSHIRIQLARI SPETSIFIKATSIYASI

Mazkur spetsifikatsiya maktabgacha ta'lim tashkilotlari logopedlarini attestatsiyadan o'tkazish malaka sinovida foydalaniladigan test topshiriqlarining mazmuni, qamrovi, turi, shakli hamda baholash mezonini talablarini aks ettiradi.

I. Umumiy tamoyillar

Baholash maqsadi – talabgor maktabgacha ta'lim tashkilotlari logopedlarining nazariy bilimlari, amaliy ko'nikma va qobiliyatlarini kompleks baholash.

Ushbu baholash natijalari asosida pedagog kadrlar attestatsiyasiga qabul qilinadigan qarorlar asosli bo'lishini ta'minlash maqsadida baholashning barcha bosqichlarida validlik, ishonchlilik, adolat va shaffoflik tamoyillariga rioya qilinishi ta'minlanadi.

II. Me'yoriy asoslar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi hamda uning tizimidagi tashkilotlar faoliyatini samarali tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida" 2023-yil 26-maydagi PF-79-son farmoni.

2. Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 17-sentyabrdagi "Maktabgacha, umumiy o'rta, o'rta maxsus, professional va maktabdan tashqari ta'lim tashkilotlari pedagog kadrlarini attestatsiyadan o'tkazish tartibini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 572-son qarori.

3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 29-dekabrdagi "Maktabgacha, umumiy o'rta, o'rta maxsus, professional va maktabdan tashqari ta'lim tashkilotlari pedagog kadrlarini attestatsiyadan o'tkazish tartibi takomillashtirilishi munosabati bilan O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Maktabgacha, umumiy o'rta, o'rta maxsus, professional va maktabdan tashqari ta'lim tashkilotlari pedagog kadrlarini attestatsiyadan o'tkazish tartibini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2021-yil 17-sentyabrdagi 572-son qaroriga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish haqida"gi 692-son qarori.

III. Baholash qamrovi

Maktabgacha ta'lim tashkiloti logopedi mutaxassislik fanidan 35 ta, kasb standartlaridan 5 ta, pedagogik mahoratdan 10 ta, jami 50 ta test topshirig'i taqdim etiladi va umumiy test topshirilarini bajarish uchun 90 daqiqa vaqt berilgan. Bunda yopiq test topshiriqlaridan (*yagona to'g'ri javobni talab qiladigan test topshiriqlari, moslashtirishni talab qiladigan test topshiriqlari va ketma-ketlikni talab qiladigan test*

topshiriqlari) foydalaniladi.

Test topshiriqlarining mazmun sohasi va baholanadigan bilim va ko'nikmalari bo'yicha taqsimoti

1-jadval

Mazmun soha	Baholanadigan konstruktlar	Testlar soni
1. Logopediya fanining nazariy va metodologik asoslari		
1.1. Logopediya fan sifatida. Nutqiy rivojlanish me'yorlari. Nutq buzilishlarining tasniflari	-Logopediya faninihg maqsadi va vazifalari, tamoyillari va metodlarini bilish; - logopediyaning boshqa fanlar bilan bog'liqligini tushuntira olish; - nutq rivojlanishining yosh me'yorlarini tavsiflash va bolaning nutq rivojlanishining yosh ko'rsatkichlariga muvofiqligini aniqlash; - nutq buzilishlarining oldini olish va tashxis qo'yish bo'yicha zamonaviy tushunchalarni bilish; - nutq buzilishlarining tasnifini bilish (klinik-pedagogik va psixologik-pedagogik).	5
2. Tovush talaffuzining buzilishi		
2.1. Dislaliya nutq nuqsoni	-Dislaliya nutq nuqsonining mexanizmi, simptomatikasi kelib chiqish sabablari, dislaliya shakllarini bilish; -tovushlarni to'g'ri talaffuz qilish, tovushlarni farqlash, tovushlarni nutqqa qo'yish davrlarini farqlay olish; -so'zlarni to'liq va aniq aytish, o'z nutqini nazorat qilish, mashq orqali tovushlarni mustahkamlash va tahlil qilish; -dislaliyani bartaraf etishda korreksion ishni rejalashtirish va ish uslublarini qo'llay olish.	5
3. Markaziy neyrogen nutq buzilishlari (til tizimi buzilishlari)		
3.1. Afaziya nutq nuqsoni	-Afaziya nutq nuqsonining kelib chiqish sabablarini aniqlash; -afaziya turini va og'irlik darajasini aniqlay olish, nutq, eshitish, o'qish va yozishni baholay olish; -nutqni tiklash bo'yicha mashqlarni tanlay olish va o'rgata olish, bemor va uning yaqinlari bilan to'g'ri muloqot qura olish; -boshqa mutaxassislar bilan ishlay olish, afaziyali bolaning holatini tushunish va unga motivatsiya bera olish; -afaziyani bartaraf etishda korreksion-pedagogik ishni rejalashtirish, ish natijalarini baholash.	5

3.2. Alaliya nutq nuqsoni	-Alaliya nutq nuqsoning o'rganilish tarixi; -alaliya tushunchasi, sabablari va turlarini bilish; -alaliyaga xos nutq buzilishlarini aniqlay olish, alaliyaga xos nutq buzilishlarini tushunish; -alaliyali bolalar bilan muloqot o'rnatish, ota-onalar bilan hamkorlikda ishlay olish; -nutq rivojlanishidagi o'zgarishlarni kuzatib, samaradorlikni baholay olish.	5
4. Markaziy neyrogen nutq buzilishlari (nutqning harakat-motor buzilishlari)		
4.1. Dizartriya nutq nuqsoni	- Dizartriya nutq nuqsoni o'rganilish tarixi va etiologiyasini bilish; -dizartriya nutq nuqsoning shakllari va uning klinik belgilarini farqlay olish; -dizartriyadagi asosiy buzilishlar (nafas, ovoz, tovush talaffuzi, artikulyatsion buzilishlar); -dizartriyada nutq rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari; -nutq nuqsonining bartaraf etishga qaratilgan logopedik korreksion ish tizimini qo'llay olish.	4
5. Nutq ritmi va ravonligi buzilishlari		
5.1. Duduqlanish nutq nuqsoni	-Duduqlanishning sabablari, turlari va belgilari haqida bilimga ega bo'lish; -duduqlanishga xos nutq buzilishlarini aniqlay olish; -duduqlanishni bartaraf etishga mo'ljallangan mashqlarni qo'llay olish (nafas, relaksatsiya, ritmik nutq) ni qo'llay olish; -duduqlanuvchi bolalar bilan olib boriladigan logopedik ritmika mashg'ulotlarining ish mazmunini bilish va o'tkazish; - mashg'ulotlar natijalarini tahlil qilib, yondashuvni takomillashtira olish.	5
6. Tovush talaffuzi va ovoz rezonansining buzilishi		
6.1. Rinolaliya nutq nuqsoni	-Rinolaliya tushunchasi, sabablari va turlarini bilish, rinolaliyaga xos tovush buzilishlari va burun ohangini aniqlay olish; -rinolaliyani bartaraf etishda operasiyagacha bo'lgan logopedik ishni olib boorish; -operasiyadan keyingi logopedik ishni tashkil etish; -amaliy vaziyatda to'g'ri metod va yondashuvni tanlash; - tuzatishga oid mashqlarni qo'llay olish, rinolaliyali bolaga muloqotda yordam bera olish; -davolash jarayonini kuzatib, natijalarni baholay olish.	6

	Jami:	35 ta
--	--------------	--------------

Kasb standartlari va pedagogik mahoratdan tuziladigan test topshiriqlarining mazmun sohasi va baholanadigan bilim va ko‘nikmalari bo‘yicha taqsimoti

2-jadval

Mazmun soha	Baholanadigan konstruktlar	Testlar soni
I. PEDAGOGIK MAHORAT		10 ta
1.1. Pedagogik psixologik kompetensiyalar	–pedagogika, didaktika, tarbiya va yosh psixologiyasining asoslarini bilish va berilgan vaziyatga mosini tanlay olish; –pedagogik etika, nutq, texnika, ijodkorlik, pedagogik odob, bilimdonlik/kompetentlik, kasbiy faoliyatda zarur pedagogik qobiliyatlar, muloqot madaniyati, takt/nazokat, kreativlik, refleksiya va kasbiy o‘rish asoslarini bilishi va berilgan vaziyatga mosini tanlay olish; -pedagogik jarayonni loyihalash (shart-sharoit, texnologiya, o‘zaro munosabatlar) mazmunini, model loyiha–amaliyot ketma-ketligini, innovatsion texnologiyalarni joriy etish mantig‘i va bosqichlarini, ta’lim muhitini loyihalashning tayanch shartlari hamda pedagogik dizayn turlarini bilishi va vaziyatlarda qo‘llay olishi	5
1.2. Bolalar rivojlanishini qo‘llab quvvatlash	–“Ilk qadam” milliy o‘quv dasturining maqsad va tamoyillarini, 0–7 yosh davrida bolaning rivojlanish bosqichlari hamda yosh xususiyatlarini, bolaga yo‘naltirilgan va differensial yondashuv hamda o‘yin asosida o‘qitish mantig‘ini, shuningdek oraliq/yakuniy kuzatishning maqsadi va tamoyillarini hamda “rivojlanish xaritasi”ning vazifasini bilish; – bola rivojlanish dinamikasini baholay olish, rivojlantirish maqsadlarini aniq belgilash va yondashuvlarni vaziyatlarda qo‘llay olish	2
1.3. Metodik va texnologik savodxonlik	– maktabgacha ta’limda pedagogik faoliyatni loyihalashtirish asoslarini, innovatsion pedagogik texnologiya (loyihaga asoslangan ta’lim, muammoli ta’lim, hamkorlikdagi ta’lim, shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim, interfaol ta’lim, differensial ta’lim, syujet-rolli o‘yinlar, inklyuziv ta’lim, jismoniy faolligini oshirish,tasviriy va dizayn faoliyati, qurilish va	3

	konstruksiyalash mashg'ulotlarini loyihalashtirish va boshqalar)larni bilish va faoliyatga mosini tanlay olish; – maktabgacha ta'limni loyihalash va tashkil etish bo'yicha qabul qilingan qarorlarga baho berish va natijalarini tahlil qilib asosli mulohaza qila olishi	
II. KASBIY STANDART		5 ta
2.1. Kasbiy standart	–kasbiy standart doirasida umumiy qoidalar, standartning maqsad va vazifalari, pedagogga qo'yiladigan bilim-ko'nikma-malaka talablari, uning mehnat vazifalari, baholanadigan ko'rsatkichlar tizimi hamda yakunlovchi qoidalar mazmunini bilishi, ularni amaliyotda qo'llay olishi va faoliyati natijalarini tahlil qilib asosli mulohaza qila olishi; –kasbiy standart bo'yicha talab etiladigan umumiy talablar, zarur bilimlar, ko'nikmalar va malakalarni quyidagi yo'nalishlarda egallashi zarur: rivojlantiruvchi ta'lim muhitini tashkil etish, ta'lim-tarbiya jarayonini rejalashtirish va tashkil etish, bolalar rivojlanishini kuzatish, oila bilan hamkorlik qilish hamda uzluksiz kasbiy rivojlanishni bilishi, ularni amaliyotda qo'llay olishi va faoliyati natijalarini tahlil qilib asosli mulohaza qila olishi.	5

Kognitiv ko'nikmalar taqsimoti

3-jadval

T/r	Kognitiv daraja	Izohi	Test soni
1	Bilish	Fanga doir nazariy ma'lumotlar, atamalar, qoidalar, tushunchalarni eslab qolish, ularning mazmuni, maqsadi va qo'llanilishini tushunish	8
2	Qo'llash	Bilim, tushuncha va protseduralarni yangi (notanish) kontekstlarda qo'llay olish	35
3	Mulohaza qilish	Faktlar, dalillar, fikrlarni taqqoslash, tahlil qilish, taxmin qilish va xulosa(lar) chiqarish	7

IV. Baholash mezonlari

Test topshiruvchining umumiy natijasini (raw score) hisoblash uchun har bir to'g'ri javobga 2 ball, noto'g'ri javobga 0 ball beriladi. Umumiy 100 ballni tashkil etadi.

V. Imtihon tartibi

Taqiqlangan vositalar: imtihon vaqtida mobil telefon, aqlli soat, planshet yoki

elektron eslatmalardan foydalanish qat'iyan man etiladi.

Axloq va intizom: nusxa ko'chirish, yordam so'rash yoki yordam berish, imtihon davomida gaplashish, ruxsatsiz chiqish kabi holatlar taqiqlanadi.

Nazoratchi qoidabuzarlikni aniqlaganda, uni rasmiylashtirib, tinglovchini testdan chetlashtiradi va natijasi bekor qilinadi.

VI. Tavsiya etiladigan asosiy adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 25-yanvardagi "Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarning ta'lim olishlarini tashkil etish va ularni reabilitatsiya qilish tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida 46-son Qarori
2. M.Y.Ayupova "Logopediya", "O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti" Toshkent-2007 y.
3. V.S. Raxmanova "Defektologiya asoslari" (Korreksion pedagogika) Toshkent "Niso Poligraf" 2017 y.
4. D.R.Madazizova "Bolalar rivojlanishidagi nuqsonlarning klinik asoslari" "O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati" nashriyoti. Toshkent 2018 y.
5. M.R.Po'latxo'jayeva "Defektologiyaning klinik asoslari" Toshkent 2013 y.
6. L.R.Mo'minova, Sh.M.Amirsaidova va boshqalar "Maxsus psixologiya" "O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti" Toshkent 2013 y.
7. L.R.Mo'minova, M.Y.Ayupova, Sh.M.Amirsaidova L.Nurmuxamedova "Logopsixologiya" Toshkent 2007 y.
8. L.R.Mo'minova "Nutqida kamchiligi bor bolalarning psixologik-pedagogik diagnostikasi" (Ma'ruzalar matni) Toshkent 2012 y.
9. R.Shomahmudova, L.Mo'minova "Bolalar nutqidagi nuqsonlar va ularni bartaraf etish usullari" Toshkent 2015 y.
10. A.Xusanov, Q.Vaqqosov "Logopedik massaj metodikasi"
11. L.Mo'minova, M.Ayupova "Bolalarda dizartriya nutq kamchiligini bartaraf etish texnologiyasi" Toshkent 2017 y.
12. R.Shomahmudova, X.Po'latova "Duduqlanuvchi bolalar bilan olib boriladigan logopedik ish tizimi" Toshkent 2015 y.

Rus tilida tavsiya etilgan adabiyotlar

1. Акименко, В.М. Новые логопедические технологии / В.М. Акименко. - Ростов-на-Дону: Феникс, 2009.
2. Архипова, Е.Ф. Стертая дизартрия у детей / Е.Ф. Архипова. — Москва: АСТ: Астрель, 2007.
3. Волкова, Л.С. Логопедия: учебник для вузов / Л.С.Волкова. - Москва: ВЛАДОС, 1996.
4. Жукова, Н. Постановка звуков / Н. Жукова. - Москва: ГНОМ и Д, 2009.

5. Ильякова, Н.Е. Постановочные зонды в коррекции звукопроизношения / Н.Е. Ильякова. - Москва: ГНОМ и Д, 2006.
6. Понятийно-терминологический словарь логопеда / под ред. Д.И.Селиверстова. - Москва: Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС, 1997.
7. Смирнова, И.А. Логопедия: иллюстрированный справочник / И.А.Смирнова. - Санкт-Петербург : КАРО, 2022.
8. Филичева, Т.Б. Логопедия: теория и практика / Т. Б. Филичева. — Москва: Эксмо, 2022.
9. Хитрюк, В.В. Основы дефектологии: учебное пособие / В.В. Хитрюк. - Минск: Издательство Гревцова, 2009.
10. Хрестоматия по логопедии: извлечения и тексты: учебное пособие для студентов высших и средних специальных педагогических учебных заведений: в 2 т. Т. 1 / под ред. Л.С. Волковой, В.И. Селиверстова. - Москва: ВЛАДОС, 1997.
11. Хрестоматия по логопедии: извлечения и тексты: учебное пособие для студентов высших и средних специальных педагогических учебных заведений: в 2 т. Т. 2 / под ред. Л.С. Волковой, В.И. Селиверстова. - Москва: ВЛАДОС, 1997.
12. Экспрессивная алалия и методы ее преодоления (Специальная педагогика). В.А. Ковшиков СПб.: КАРО, 2018.

Pedagogik mahorat bo'yicha manbalar

1. Mavlonova R.A., Umumiy pedagogika. Darslik. – Toshkent: Fan va texnologiyalar, 2018. – 528 b.
2. Xoliqov A. Pedagogik mahorat. Darslik, – Toshkent: “Bayoz” nashriyoti, 2025. – 504 b.
3. X.Meliyev, O.Jamoldinova. K.Risqulova “Tarbiyachining kasbiy kompetenti va mahorati” Тошкент – 2021.
4. F.R.Qodirova, Sh.Q.Toshpo'latova, N.M.Kayumova, M.N.A'zamova. “Maktabgacha pedagogika”. Darslik. Tafakkur bo'stoni nashriyoti. 2019.
5. O'zbekiston Respublikasida maktabgacha ta'limning “Ilk qadam” milliy o'quv dasturi. Uchinchi nashri. Toshkent, 2026 yil.

Normativ-huquqiy asoslar

1. O'zbekiston Respublikasining “Ta'lim to'g'risida”gi Qonuni. 2020.
2. O'zbekiston Respublikasining “Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida”gi Qonuni. 2019-yil 16-dekabr, O'RQ-595-son.
3. O'zbekiston Respublikasining “Pedagogning maqomi to'g'risida”gi Qonuni. 2024.
4. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Maktabgacha ta'lim tashkiloti pedagogining kasbiy standartini tasdiqlash to'g'risida”gi 423-son Qarori, 2025 yil 8-iyul.

Eslatma: test topshiriqlari mazmuni tavsiya etilgan adabiyotlarda aks etgan mazmun, tamoyil va yondashuvlar bilan moslashtiriladi, ammo test topshiriqlari to'g'ridan to'g'ri manbalardan olinmaydi. Sinovga tayyorgarlik ko'rish jarayonida tavsiya etilgan adabiyotlar eslab qolish manbai sifatida xizmat qilishdan ko'ra, umumiy kasbiy tayyorgarlikni mustahkamlashga qaratilgan.